

DOI:

РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ СПІЛКУВАННЯ У ПРОЦЕСІ
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Т.В. Фунікова, канд. філол. наук, доц.

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Вербальні засоби комунікації були неодноразово предметом дослідження багатьох учених, невербальні ж засоби вивчені значно менше. Тому предметом нашого аналізу є саме невербальний аспект у міжкультурних комунікаціях. Невербальні засоби складають більш, ніж 90% усього обсягу комунікації між двома людьми

Невербальна комунікація інколи надає нам набагато більше інформації, ніж слова. Результати дослідження засвідчують необхідність знання особливостей комунікативної поведінки представників різних етнічних культурних спільнот для успішного ведення діалогу культур.

Важливе місце в сучасному суспільстві має здатність вести міжкультурний діалог на засадах толерантності, доброзичливості, поваги до чужих культурних традицій, норм і правил поведінки. Вищезазначені характеристики, зокрема, є необхідним складником професійної компетентності викладача, важливою умовою успішного навчання студентів, запорукою плідної міжкультурної співпраці.

Під час взаємодії культур можуть виникати ненавмисні збої у процесі комунікації і навіть конфлікти, що спричинені відмінностями вербальних і невербальних кодів у носіїв різних культур. Такі непорозуміння пов'язане з порушенням основної умови успішного спілкування: комуніканти мають однаково розуміти повідомлення (і вербальне, і невербальне).

Серед невербальних засобів комунікації важливе місце посідають жести. Проаналізуємо жести-символи, яке вони мають значення у представників різних націй: Так, “ОК” – саме американський знак “усе добре” (великий і вказівний пальці створюють букву “О”). Але у Франції цей жест тлумачиться як “нуль”, в Японії – гроші, а у Туреччині – “я тебе вб’ю”. Наприклад, поцілунок у маківку в Саудівській Аравії означає вибачення. У Йорданії проведення по зубах великим пальцем означає обмеження фінансових можливостей та ін. У нашій країні піднятий вгору великий палець символізує найвищу оцінку, а в Греції – “замовчи”. Якщо український школяр чи студент бажає виступити на занятті, то він піднімає руку; у німців піднімають два пальці. Українські студенти, якщо хочуть виразити схвалення викладачу, що блискуче прочитав лекцію, починають аплодувати; західноєвропейські студенти в тій же ситуації стукають кістками пальців по столі. В Індії й у деяких інших саме азіатських країнах знайомі під час зустрічі складають руки

човником, притискаючи їх до грудей, і злегка схиляють уперед голову, а не вітаються за руку. Говорячи про себе, європеець показує рукою на груди, а японець – на ніс.

Слід зазначити, що деякі жести представників інших країн просто не мають у нас відповідників. Так, американський жест перемоги не має в нас ніякого еквівалента. Не має відповідності і жест, відомий у США, що означає начебто «удачі тобі», «будь здоровий». Відомо, що жести, які не мають відповідників, як правило, інтерпретуються неправильно: так, жест може сприйнятися як жест погрози, а не доброю настрою, тобто в зовсім протилежному значенні.

Отже, існує кілька потенційних джерел міжкультурних девіацій, серед них: специфічна кінетична поведінка співрозмовників, проксемна поведінка, різні уявлення носіїв різних культур про норми тривалості пауз між мовленнєвими ходами. Люди часто навіть не усвідомлюють особливостей власного стилю спілкування. Зазначені особливості стають помітними лише під час спілкування з носіями інших культур. Таким чином, вивчення невербальних засобів комунікації має велике значення, оскільки допомагає виробити власний прийнятний стиль невербальної поведінки, що сприятиме успіху в ділових комунікаціях, зокрема й на міжнародному рівні під час міжнародних комунікацій.